

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทหล่มตำบลบ้านหวาย
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
A Tourism Route Development of the Tai Lom
Community-Based Tourism of Wai Sub-districts, Lomsak District
Phetchabun Province

สุวัฒน์ อินทรประไพ¹ ธีรภัทร ดีเฒ่า² เกื้อกุล พิมพ์ดี³ บรรจง สุรินทร์⁴
ปิยนันท์ โอคำ⁵ มณีนุช เกตุแพ่ง⁶

Suwat Intarapapai, Teerapattara Deeaim, Kuekoon Pimdee, Banchong Surin
Piyanan Okm, Maneenuch Ketfaeng

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้ากับเครือข่ายภูมิภาค 3. เพื่อวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพช่องทางการตลาดของชุมชน ต้นแบบสู่นักท่องเที่ยวเป้าหมายที่มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และ 4. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบไปด้วยภาคประชาสังคม ภาครัฐ และภาคเอกชน ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างวิจัยคือ จำนวน 383 คน ใช้วิธีคัดเลือกตามตารางสุตรเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 6 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูล based line data 2) แบบสอบถามพฤติกรรม นักท่องเที่ยว 3) แบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้าน 4) แบบ ประเมินศักยภาพชุมชน โดยใช้ Business Canvas Model 5) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ 6 กิจกรรมกลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐาน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นบ้านหวาย คือขึ้นหัวแดงตีนก่าน 2. กลุ่มผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่ตามข้อมูล base line data เป็นเพศชาย 208 คน คิดเป็นร้อยละ 54.31

Received: 2022-03-15 Revised: 2022-04-17 Accepted: 2022-04-20

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University.

Corresponding Author e-mail: suwat20.pcr@gmail.com

^{2 3 4 5 6} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University

รองลงมาคือ เพศหญิงจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69 3. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 50.3 เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มเป็นครั้งแรก ร้อยละ 49.0 โดยมีวัตถุประสงค์เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายความเครียด ร้อยละ 23.3 ส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนไทหล่มที่มีอัตลักษณ์เอกลักษณ์ ร้อยละ 48.0 รู้จักหรือค้นคว้าข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 70.0 ใช้รถส่วนตัว ร้อยละ 75.0 นิยมใช้ระยะเวลาภายในวันเดียว ร้อยละ 62.3 เลือกเดินทางมาในวันหยุดสุดสัปดาห์ ร้อยละ 87.0 ใช้จ่ายน้อยกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 50.3 เดินทางมากับครอบครัว ร้อยละ 76.7 เลือกกำหนดโปรแกรมท่องเที่ยวเอง ร้อยละ 33.7 ต้องการทำกิจกรรมเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาระหว่างท่องเที่ยว ร้อยละ 41.0 ชอบและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพราะสินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ร้อยละ 55.7 ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะระหว่างการท่องเที่ยว ร้อยละ 36.0 เลือกพักแรมที่รีสอร์ทภายในหรือใกล้ชุมชน ร้อยละ 36.0 เลือกรับประทานอาหารของชุมชนพื้นถิ่น ร้อยละ 28.3 เลือกใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engine) สำหรับค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ร้อยละ 37.7 ใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยว สำหรับค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนท่องเที่ยว ร้อยละ 38.3 ต้องการข้อมูลการท่องเที่ยวประเภทสถานที่ท่องเที่ยว และร้อยละ 49.7 ชอบรูปแบบประเภทเนื้อหา (Content) ของสื่อดิจิทัลประเภทคลิปวิดีโอ 4. ภาพรวมมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้านอยู่ในระดับดี และ 5. ชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาผู้นำท่องเที่ยวชุมชนให้มีบทบาทในการนำความรู้เผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวจากจังหวัดอื่นๆ ได้ทราบและเข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ อนึ่งในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม สรุปตรงกันว่าผ้าชิ้นหัวแดงตีนกาน ผ้าสไบ ยาม กระเป๋ พวงกุญแจ รางรัดผม ผ้าทอมือรูปดอกจำปา เป็นสินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อ เพราะเป็นภูมิปัญญาของชุมชนแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์และอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): พฤติกรรม; นักท่องเที่ยวชาวไทย; ชุมชนไทหล่ม

Abstract

The current study aimed to 1. develop the community-based tourism products on both creativity and value of histories, cultures, and community identities of Wai and Tiew villages, Lomsak district, Phetchabun province, 2. strengthen the community potential as a community-based tourism model in a regional network, 3. analyze and develop the self-reliant and sustainable marketing channels for the community-based tourism model to various target tourists, and 4. develop the public relations and research system management of Phetchabun Rajabhat University with the communities. The population consisted of civil, state, and private sectors. The sample size was 383 subjects which were determined according to the Krejcie and Morgan Table. There were 6 types of the research instruments including 1) a paper questionnaire on the base line data, 2) a paper questionnaire on tourists' behaviors,

3) a community-based tourism standard evaluation form according to the 5-aspect tool, 4) a community potential evaluation form according to Business Canvas Model, 5) an in-depth interview, and 6) a focus group. The data analysis was processed through percentage and standard deviation. The results were found that 1) the community-based tourism product on both creativity and value of histories, cultures, and community identities of Wai and Tiew villages was the village woman's hand-woven tubeskirts (phasin) with the red waistband and the draped hem, 2) the majority of the respondents according to the base line data were 208 males (54.31%) and 175 females (45.69%), 3) the Thai tourists' behaviors were found that 50.3% of the majority visited the first time, 48% visited for relaxation, 23.3% realized the Tai Lom identities, 48% used the online society to seek the information, 70% traveled by private vehicle, 75% spent one-day trip, 62.3% traveled at the weekend, 87% spent 3,000 baht per trip, 50.3% came with the family, 76.7% intended to make an own travel program, 33.7% preferred learning culture, way of life, local wisdom through activities, 41% decided buying local products because of the community identities, 55.7% used private vehicles during the trip in the communities, 36% preferred staying at resorts in or near the communities, 36% preferring local food, 28.3% used a search engine to find tourism information, 37.7% use digital media for travelling and to make a travel plan, 38.3% requires the tourism information about tourist sites, 49.7% preferred the digital contents presented through video clips. 4) the overall level of the community-based tourism standard was good, and 5) the community potential was well-prepared to enhance their tourism leaders in terms of promoting various forms of tourism information to tourists from other provinces. According to the in-depth interview and the group discussion, the tourists' favorite products indicating the local wisdom, creativity and identity were the village woman's hand-woven tubeskirts (phasin) with the red waistband and the draped hem, a shawl, a kitbag, a handbag, a keyring, a hair rubber band, and Chompak flowered hand-woven cloth.

Keywords: Behaviors; Thai Tourists; Tai Lom Communities

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 ที่เน้นเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) และมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาประเทศเป็นรายภาคเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายอย่างทั่วถึง จะพบว่า ภาคเหนือถูกกำหนดให้เป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่า

สูง โดยจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว บริการ สุขภาพ และการศึกษา ที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ซึ่งเป็นทุนที่มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่สำคัญคือ ทุนทางวัฒนธรรมถูกพิจารณาในฐานะที่เป็นทุนสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจบทบาทของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น (สุธี เสริฐศรี, 2557) โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง รวมถึงพัฒนาบทบาทของตนเองเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีความมั่นคงและความยั่งยืน กล่าวคือ ลดความเหลื่อมล้ำของคนในชุมชน ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมท้องถิ่นก็ได้รับการอนุรักษ์ และชุมชนไม่ล่มสลาย นอกจากนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังมีเป้าหมายรองคือ คนในชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงบนเศรษฐกิจฐานรากที่สามารถจับต้องได้จริงชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือมีทุนทางวัฒนธรรมสูงและอัตลักษณ์พื้นที่โดดเด่น ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคเหนือมีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างหลากหลาย เป็นผลมาจากเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนผ่านวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำสำคัญ คือ ปิง วัง ยม น่าน และลุ่มน้ำสาขาต่างๆ

จังหวัดเพชรบูรณ์มีตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ลักษณะทางกายภาพนั้นเป็นพื้นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะ ประกอบด้วยเนินเขา ป่า และที่ราบเป็นตอนๆสลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงไปใต้ ตอนเหนือมีทิวเขาสูง ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบและมีเทือกเขานานับกันไปทั้งสองข้างมีลักษณะเป็นรูปเกือกม้า มีแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายสำคัญโดยไหลจากจังหวัดเลยเพชรบูรณ์ ผ่านไปสู่จังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ตามลำดับ จึงส่งผลให้พื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ดินมีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทำการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน กล่าวถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองเพชรบูรณ์นั้นเริ่มจาก ชื่อของจังหวัดเพชรบูรณ์เมื่อครั้งโบราณน่าจะชื่อว่าเมือง “เพชบุระ” ตามที่ปรากฏในจารึกลานทองคำ ที่พบจากเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ ซึ่งหมายถึงเมืองแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร แต่ในระยะหลังต่อมาแปรเปลี่ยนเป็น “เพชรบูรณ์” ปลายความหมายเป็นเมืองที่อุดมด้วยเพชร และได้นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีหลักฐานการปรากฏอยู่ของชุมชนในแถบลุ่มแม่น้ำป่าสักมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย จากนั้นได้รับอารยธรรมจาก

ภายนอก ได้แก่วัฒนธรรมทวารวดีและวัฒนธรรมเขมรโบราณ ทำให้ชุมชนเหล่านั้นมีพัฒนาการด้านต่างๆ จนกลายเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่สืบมา เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยสุโขทัย เมืองเพชรบูรณ์มีฐานะเป็นเมืองแคว้นแคว้นของกรุงสุโขทัย และในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีเมืองเพชรบูรณ์และเมืองศรีเทพเป็นเมืองสำคัญและต่อเนื่องจนถึงช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงและแบ่งเขตการปกครองอีกหลายครั้ง จนครั้งหนึ่งเมืองเพชรบูรณ์เกือบมีฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยแทนกรุงเทพฯ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และหลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงพัฒนาด้านต่างๆ มากมาย จนกระทั่งเป็นเมืองเพชรบูรณ์ในปัจจุบัน

จังหวัดเพชรบูรณ์ร่วมกับเทศบาลหล่มสักได้จัดแสดงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นผ่านตลาดริมน้ำไทหล่ม บริเวณสวนสาธารณะดงตาล ถนนพิทักษ์ ริมแม่น้ำป่าสัก อำเภอหล่มสัก เทศบาลหล่มสักจัดให้พ่อค้าแม่ค้าชาวหล่มสักนำอาหารพื้นบ้านมาออกร้านบนเรือ และตลิ่งริมน้ำหลายร้านให้ได้เลือกทานกัน เลือกซื้ออาหาร รวมทั้งชุมชนใกล้เคียง เช่น ชุมชนบ้านห้วย ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองที่รวดเร็วสวยงามจังหวัดเพชรบูรณ์ได้รณรงค์ให้ใช้ผ้าไทยในศรัทธาจึงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีการสร้างรายได้เสริมและนำผลิตภัณฑ์นำเสนอแก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งมีเครื่องดื่มมานั่งฟังดนตรีบรรเลงบนมด팡ข้าวที่จัดเป็นที่นั่งชมดนตรี นั่งทานอาหารไป ฟังเพลงไปด้วย ริมน้ำอากาศเย็นสบาย พลาดไม่ได้เลยมาหล่มสักแล้วต้องมาชิม ชมบรรยากาศตลาดริมน้ำในที่แห่งนี้ ทุกเย็นวันเสาร์ เวลาตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 22.00 น. โดยเทศบาลหล่มสัก เปิดตลาดแต่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ด้านโลจิสติกส์) โดยการขยายช่องทางจราจร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นเส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) East -West Economic Corridor ขยายช่องทางจราจร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 หล่มสัก-หล่มเก่า- ภูเรือ-เลย เชื่อมโยงไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกลุ่มอนุภาคแม่น้ำโขง (GMS) เร่งรัดซ่อมแซมถนนทางหลวงหมายเลข 2331 (ทางขึ้นภูทับเบิก) หล่มเก่า- ภูทับเบิก เนื่องจากผลกระทบจากภัยพิบัติ และขยายช่องทางจราจร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 225 ตอนควบคุม 0300 ตอนศรีมิ่งคล- น้ำอ้อม เป็น 4 ช่องจราจร เชื่อมโยงภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน ไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการท่องเที่ยว ได้ผลักดันแหล่งธรณีวิทยาของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Geoparks) ด้านบริหารจัดการน้ำ ได้เร่งรัดการดำเนินงาน/โครงการพัฒนาระบบชลประทานลุ่มน้ำป่าสัก ในการเสริมความจุอ่างเก็บน้ำคลองลำกงและการพัฒนาโครงข่ายระบบโทรมาตรเครื่องวัดปริมาณน้ำ

ดังนั้นจากที่กล่าวมาคณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัย เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยในอนาคตต้องพัฒนาไปสู่ความมั่นคง (Stability) ความมั่งคั่ง (Prosperity) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยความมั่นคงคือความสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ในภาวะวิกฤตต่าง ๆ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ความมั่งคั่งคือการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และสร้างความความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่

ประเทศ และความยั่งยืนคือการพัฒนาที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และชุมชน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน กรอบแนวคิดในการพัฒนาในระยะต่อไปจึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของการท่องเที่ยว เพื่อจะพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นประเทศจุดหมายปลายทางเพื่อการเดินทางมาพักผ่อนที่มีคุณภาพ (Quality Leisure Destination)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ากับเครือข่ายภูมิภาค
3. เพื่อวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพช่องทางการตลาดของชุมชนต้นแบบสู่นักท่องเที่ยวเป้าหมายที่มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้
4. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ภาคประชาสังคม คือประชาชน ผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวนทั้งหมด 7 หมู่บ้าน
2. ภาครัฐ คือผู้บริหาร บุคลากรเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ พัฒนาการอำเภอลำสัก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านห้วย อุทยานธรรมชาติวิทยาเพชรบูรณ์
3. ภาคเอกชน คือผู้บริหาร บุคลากรเจ้าหน้าที่หอการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์ พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ และสมาคมสวัสดิการสังคมและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำเปิดตารางสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน ธีรวิทย์ เอกะกล, 2543) เพื่อคำนวณหาขนาดของตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ภาคประชาสังคม (11,900) + ภาครัฐ (50) + ภาคเอกชน (30) = 11,900 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสูตรของเครจซี่และมอร์แกน = 383 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix methods) ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดเวทีชี้แจงโครงการวิจัย ระดมความคิดเห็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน ด้วยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่วิจัยของมหาวิทยาลัย และกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว บุคลากรทางการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
3. เข้าร่วมประชุมติดตามความก้าวหน้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการวิจัยของนักวิจัย และคณะนักวิจัย 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏ หรือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและเครือข่ายนักวิจัย 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏกับชุมชน 8 พื้นที่
4. ทดสอบและประเมินผลเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน และร่วมทดสอบ ประเมินผลเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ
5. พัฒนาช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งในระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)
6. การสังเคราะห์ระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
7. เวทียกระดับการนำองค์ความรู้ นวัตกรรมที่เกิดจากการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ จัดเวทีการนำเสนอและแสดงผลงาน เพื่อสื่อสารและเผยแพร่รูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยว/ ผลิตภัณฑ์ชุมชน และระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
8. วิเคราะห์และประมวลผลการวิจัย และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ รวมถึงวางแผนขยายผลและต่อยอดการดำเนินงาน ตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ
9. การร่วมถอดบทเรียน ร่วมสังเคราะห์การดำเนินงานร่วมกับภาคี เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ และระดับประเทศ

แผนปฏิบัติการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นพื้นที่ชุมชนตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1. การคัดเลือกพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่า บนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นพื้นที่ชุมชนตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1 จัดกิจกรรมกลุ่ม (Focus Group) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1.2 เปิดเวที แนะนำตัวเอง และแนะนำวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ สิ่งที่ทำไปแล้ว ดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล

2. เสวนาประชาคมชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของชุมชน โดยมีผู้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านหวาย และคณะผู้วิจัย

3. คัดเลือกผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์

4. ดำเนินการพัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการคัดเลือก

5. นำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์

6. นำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพไปทดสอบกับตลาดเป้าหมาย โดยนำไปออกบูธในงานต่างๆ และทดสอบกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ที่ปรึกษาแผนงานวิจัย หัวหน้าแผนงานวิจัย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ และทีมนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

7. ปรับปรุงและแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

8. เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของชุมชนตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

จัดกิจกรรมกลุ่ม (Focus Group) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ตำบลบ้านหวาย เปิดเวที แนะนำตัวเอง และแนะนำวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ สิ่งที่เราทำไปแล้ว เราจะทำอะไรต่อ ร่วมกันคิด ร่วมกันดำเนินงาน

พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวตามแนวคิดของชุมชน โดยมีผู้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ประธารและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการสมาคมและคณะผู้วิจัยนักวิจัย

(ร่าง) เส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว ตำบลบ้านหวาย

สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวตามเส้นทางที่สรุปร่วมกัน

ทดลองเส้นทาง โดย ที่ปรึกษาแผนงานวิจัย หัวหน้าแผนงานวิจัย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาและรองผู้อำนวยการ และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

ประชุมและให้ข้อเสนอแนะ

ปรับปรุงและแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์**การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของชุมชน
ตำบลตำบลบ้านหวาย**

1) ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ดูแลจุดตามเส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย และทำการสอบถามถึงกิจกรรมในจุดต่างๆ ร้าง กิจกรรมตามจุดต่างๆ เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์นำร่อง กิจกรรมตามจุดต่างๆ เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมตามเส้นทางท่องเที่ยว โดยมีผู้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับชุมชนท่องเที่ยวและนักวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ

2) ปรับปรุงและแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

**รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยว ตำบลตำบลบ้านหวาย
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์**

แผนการปฏิบัติงานระยะที่ 2 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – สิงหาคม พ.ศ. 2563

โครงการการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ้าทอไทลื้อม บนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชน ตำบลตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จ สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ (Statistical Analysis) ตามเกณฑ์การตัดสินใจระดับความคิดเห็น สำหรับการตอบที่เป็นการตอบที่เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป็นข้อคำถาม สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบมาตรส่วนประมาณค่าใช้แนวทางนี้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถามสัมภาษณ์ ประสพการณ์ของผู้เข้าร่วมสนทนา และรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลผลิตงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ทั้งเชิงคุณค่าและมูลค่าบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ท้องถิ่นบ้านหวาย คือชิ้นหัวแดงตีนก่าน

2. ผลสรุปข้อมูล baseline data พบว่าสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ เพศชาย 208 คน คิดเป็นร้อยละ 54.31 รองลงมาคือ เพศหญิงจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69

ผลสรุปพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 50.3 เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นครั้งแรก ร้อยละ 49.0 โดยมีวัตถุประสงค์เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อผ่อนคลายความเครียด ร้อยละ 23.3 ส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์มีวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่มีอัตลักษณ์เอกลักษณ์ ร้อยละ 48.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักหรือค้นคว้าข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์จากสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 70.0 และส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะสำหรับเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 75.0 นิยมใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์ภายในวันเดียว (ไป-กลับ) ร้อยละ 62.3 เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ในวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) ร้อยละ 87.0 ใช้จ่ายน้อยกว่า 3,000 บาท ในการท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 50.3 เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนไทหล่มจังหวัดเพชรบูรณ์ครอบครัว ร้อยละ 76.7 เลือกกำหนดโปรแกรมท่องเที่ยวเองในการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 33.7 ต้องการทำกิจกรรมเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาระหว่างท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 41.0 ชอบและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพราะสินค้านั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ร้อยละ 55.7 ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 36.0 เลือกพักแรมที่รีสอร์ทภายในหรือใกล้ชุมชน ร้อยละ 36.0 เลือกรับประทานอาหารของชุมชนพื้นถิ่นในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 28.3 เลือกใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engine) สำหรับค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ร้อยละ 37.7 ใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยว สำหรับค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนท่องเที่ยว ร้อยละ 38.3 ต้องการข้อมูลการท่องเที่ยวประเภทสถานที่ท่องเที่ยว, ชุมชนท่องเที่ยว ร้อยละ 49.7 ชอบรูปแบบประเภทเนื้อหา (Content) ของสื่อดิจิทัล ประเภทคลิปวิดีโอ

1) ผลสรุปมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้าน 100 ข้อ พบว่า

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ คะแนนรวมอยู่ที่ 14.21 คะแนน คะแนนที่ได้ 1.58 ระดับการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1.1 เป้าประสงค์ที่ 1.2 และเป้าหมายที่ 1.4 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1.3 เป้าประสงค์ที่ 1.5 เป้าประสงค์ที่ 1.7 และเป้าหมายที่ 1.9 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ปรับปรุง” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1.6 และเป้าหมายที่ 1.8

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี คะแนนรวมอยู่ที่ 9.19 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.30 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 2.2 และเป้าหมายที่ 2.3 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 2.1 และเป้าหมายที่ 2.4

ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน คะแนนรวมอยู่ที่ 6.05 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.02 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 3.1 และเป้าประสงค์ที่ 3.2 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 3.3

ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน คะแนนรวมอยู่ที่ 16.25 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.03 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 4.1 เป้าประสงค์ที่ 4.2 เป้าประสงค์ที่ 4.3 และเป้าประสงค์ที่ 4.5 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ปรับปรุง” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 4.4

ด้านที่ 5 ด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย คะแนนรวมอยู่ที่ 16.25 คะแนน คะแนนที่ได้ 2.03 ระดับการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 5.7 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 5.3 และเป้าประสงค์ที่ 5.6 เป้าประสงค์อยู่ในระดับ “พอใช้” ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 5.1 เป้าประสงค์ที่ 5.2 เป้าประสงค์ที่ 5.4 เป้าประสงค์ที่ 5.5 และเป้าประสงค์ที่ 5.8

ภาพรวมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนไทหล่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการบริหารจัดการในระดับ “ดี” ในด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน และด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย การบริหารจัดการในระดับ “พอใช้” ในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2) ผลสรุปศักยภาพชุมชน พบว่าชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาผู้นำท่องเที่ยวชุมชนให้มีส่วนบทบาทในการนำความรู้เผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวจากจังหวัดอื่นๆ ได้ทราบและเข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ขึ้นชื่อว่า ดินแดนแห่งความสุขของคนอยู่และผู้มาเยือน “จังหวัดเพชรบูรณ์มุ่งส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ใช้ศักยภาพทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมกับการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อให้ไปสู่การเป็นเมืองแห่งความสุขของคนอยู่และผู้มาเยือน” ประชาชนมีส่วนร่วมมีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับนโยบายจังหวัดคือ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ประเด็นการพัฒนาที่ 1 : การส่งเสริมเกษตรปลอดภัยในประเด็นยุทธศาสตร์ร้อยละและเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร ประเด็นการพัฒนาที่ 2 : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม ประเด็นการพัฒนาที่ 3 : ยกระดับคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความมั่นคงอย่างเท่าเทียม ประเด็นการพัฒนาที่ 4 : การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประเด็นการพัฒนาที่ 5 : ยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่ม บ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. อภิปรายผล baseline data พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ เพศชาย 208 คน คิดเป็นร้อยละ 45.03 รองลงมาคือ เพศหญิงจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.07 ร้อยละของจำนวนชุมชนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับความรู้และนำความรู้ไปใช้ดำเนินงานบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีแผนธุรกิจด้านการท่องเที่ยวชุมชน หรือแผนชุมชนด้านการท่องเที่ยวต่อเนื่องจำนวนแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 1 แห่ง/ปีจำนวนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 ผลิตภัณฑ์ / ปี / ชุมชนเป้าหมายจำนวนโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานที่กำหนดไว้ จำนวน 3 หลัง จำนวนของที่ระลึกที่ได้รับมาตรฐาน จำนวน 10 ชิ้นจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการสื่อสารทางการท่องเที่ยว จำนวน 2 คนจำนวนนักสื่อความหมายในชุมชนที่มีศักยภาพในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน จำนวน 3 คน / ชุมชนจำนวนเครือข่ายการทำงานท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน จำนวน 5 เครือข่าย / ชุมชนจำนวนการสร้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 / ชุมชน จำนวนชุมชนที่เข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 1 ธุรกิจ / ชุมชนจำนวนชุมชนมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จำนวน 2 ชุมชน / ปี จำนวนการจ้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ .3/ ชุมชนบูรณาการและขับเคลื่อนระบบจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ จำนวนระบบสารสนเทศเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวที่เป็นแบบออนไลน์เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนาาร่วมกันของเครือข่าย จำนวน 1 ฐาน/ระบบ จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่มีการบูรณาการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและภาคีที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการไม่น้อยกว่า 1โครงการ/กิจกรรม/ปี

2. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนไทหล่มบ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่เดินทางมาครั้งแรก เพื่อผ่อนคลายความเครียด หลังจากเดินทางท่องเที่ยวชมของดีต่างๆ ได้สะท้อนมุมมองต่อชุมชนไทหล่มบ้านห้วย ว่ามีวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่มีอัตลักษณ์เอกลักษณ์ สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนไทหล่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมักจะเลือกเดินทางมาโดยรถส่วนตัวและนิยมเดินทางท่องเที่ยวภายในวันเดียวแบบไป-กลับช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ส่วนใหญ่นิยมมาเป็นครอบครัวจะใช้จ่ายครั้งละไม่เกิน 3,000 บาท มีโปรแกรมท่องเที่ยวเอง วัตถุประสงค์หลักคือต้องการทำกิจกรรมเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ตลอดจนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพราะสินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หากประสงค์ค้างคืนที่พักแบบรีสอร์ทภายในหรือใกล้ชุมชนเป็นตัวเลือกที่ดี อาหารที่จะเลือกทานควรเป็นเมนูพื้นถิ่น หากมีคนเดินทางมาจากจังหวัดต่างไกลจะค้นข้อมูลและแผนที่จากเดินทางจาก Search Engine และประการสุดท้ายการบันทึกความประทับใจของนักท่องเที่ยวจะใช้วิธีการทำคลิปวิดีโอ สอดคล้องกับงานวิจัยการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

ของ พัชรรัตน์ หารไชย (2552) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ระดับสูงและระดับปานกลาง สามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการได้อีกมาก ยกเว้นขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับต่ำ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าภาพรวมระดับอยู่ในระดับปานกลาง เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ของ ชาคิต ช่วยบำรุง (2554) ที่พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ทั้งด้านการตลาดการท่องเที่ยว ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่ได้มีการดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม ด้านการให้บริการท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้าเรื่องข้อมูลของถ้ำเขากอบ โดยมีพนักงานพายเรือทำหน้าเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว และด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธกิจการพัฒนาท้องถิ่น และสุดท้ายสอดคล้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ของปองทิพย์ นาकिनทร์ (2556) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

3. มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเครื่องมือ 5 ด้าน 100 ข้อ พบว่าจากการนำคู่มือเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (CBT Thailand) มาประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนไทยลุ่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเป้าประสงค์ทั้งหมด 29 เป้าประสงค์ สรุปได้ดังนี้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (CBT Thailand) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไทยลุ่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในระดับดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับดี ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนอยู่ในระดับดี ด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัยอยู่ในระดับดี ภาพรวมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนไทยลุ่ม ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการบริหารจัดการในระดับ “ดี” ในด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน และด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย การบริหารจัดการในระดับ “พอใช้” ในด้านการ

บริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

4. ศักยภาพชุมชนไทหล่ม บ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์นั้น กล่าวได้ว่าชุมชนท่องเที่ยวไทแห่งนี้เป็นเขตพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมภาษาถิ่นเดิมตามประวัติศาสตร์ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดต่างๆ ที่เชื่อมกับระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์และเชื่อมต่อกับ สายตะวันออก (Eastern Corridor เป็นอยู่ช้ำวอูน้าของจังหวัดเพชรบูรณ์คนไทหล่มส่วนมากทำการเกษตรตลอดทั้งปีสร้างรายได้เป็นอาชีพหลัก เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยพ่อขุนผาเมืองนามว่าเมืองราดหรือเมืองลุ่มนอกจากนี้ยังมีเมืองเก่าศรีเทพอายุสองพันกว่าปีที่บอกเล่าถึงศิลปะ วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของคนเพชรบูรณ์ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกชุมชนได้ริเริ่มพัฒนาท้องถิ่นให้มีการจัดการเป็นชุมชนท่องเที่ยวรวมทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นๆ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

รัฐควรสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยวไทหล่ม บ้านห้วย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรทำวิจัยต่อยอดขยายผลไปยังชุมชนอื่นให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชาคริต ช่วยบำรุง. (2554). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรรัตน์ หารไชย. (2552). การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง .
- ปองทิพย์ นาคินทร์. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุธี เสริฐศรี. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.